

Endnu enklere vil det formentlig være at lade afstemningerne foregå f.eks. pr. brev eller ved brug af elektroniske hjælpemidler. Hvis der fastlægges en afstemningsform, der forudsætter vælgernes personlige tilstedeværelse på afstemningsstedet, taler meget for, at f.eks. rådhus, posthus, biblioteker eller andre tilsvarende centralt placerede steder kan benyttes som afstemningssteder. Der er ikke som ved folketingsvalg og kommunale valg behov for de samme administrative foranstaltninger med udpegning af valgstyrelse, valgtilforordnede etc., og optællingen af afstemningsresultatet kan ske elektronisk, eventuelt under kontrol af uafhængige statsautoriserede revisorer.

Omkostningerne ved afholdelse af afstemninger vil efter de her anførte retningslinier kunne begrænses til et minimum, men man må i øvrigt i denne forbindelse være opmærksom på, at afstemningerne generelt vil føre til større påpasselighed i politikernes dispositioner over befolkningens økonomiske ressourcer, jf. de udenlandske erfaringer, der er redegjort for ovenfor.

Forslagsstillerne anbefaler, at regeringen ved udformning af lovforslag vælger at udforme så enkle og smidige regler om afstemnings- og optællingsprocedurer som muligt.

9. Ingen begrænsning i emner, der kan underkastes folkeafstemning

Det er væsentligt at være opmærksom på, at vejledende folkeafstemninger bør kunne afholdes uden begrænsninger i temavalg. Det er de vælgere, der tager initiativ til anmodningen om afholdelse af afstemning, der selv udformer afstemningens tema og samler det nødvendige antal underskrifter bag kravet.

Nogle politikere anser folkeafstemninger for en principielt god idé, men kun under forudsætning af, at det er de »rigtige« emner, der sættes under afstemning. De anser nogle emner for at være for vigtige, andre for at være betydningsløse, atter andre for at være for specielle eller for generelle etc. etc. Derfor møder man undertiden det standpunkt, at folkeafstemninger bør afholdes her i landet, men man må først lade politikerne nøje overveje de emner, der ønskes afstemning om. Af samme grund ynder nogle at fremhæve, at eksempelvis skattespørgsmål, indvandrerpolitik, kriminalpolitik, socialpolitik og mange andre områder er uegnede for afholdelse af folkeafstemninger.

Bag sådanne synspunkter ligger et politisk hovmod, som er så markant en svaghed ved det repræsentative demokrati. Det er styret af frygt for, at der vil opstå situationer, hvor de folkevalgte ikke har

dækning for deres synspunkter hos befolkningens flertal. På det grundlag drager man den forkerte konklusion, at det er de folkevalgtes synspunkter, der er »rigtige«, og befolkningsflertallets synspunkter, der er »forkerte«, og at folkeafstemninger derfor bør undgås.

Forslagsstillerne mener, at folkeafstemningsmuligheden kan hjælpe med til at sikre, at politikerne holder den kurs, som befolkningens flertal ønsker. Dette er en værdifuld styrkelse af og ikke en trussel imod det repræsentative demokrati. Politikerne vil meget hurtigt værdsætte folkeafstemninger, der kun kan virke i retning af at stabilisere demokratiet.

Det er for forslagsstillerne selvfølgelig, at en lov om vejledende folkeafstemning ikke på forhånd skal bortcensurere visse emner som uønskede eller uegnede. Hvis befolkningens flertal har en anden opfattelse end Folketinget af skattepolitik, indvandrerspørgsmål, bistandsydelse, kulturpolitik, ulandsbistand, trafikplanlægning eller andet, er opgaven for politikerne ikke at regere på tværs af befolkningens ønsker, men at lytte hertil og justere egne holdninger ind, så de bedre svarer til befolkningens. Ellers udvikler samfundssystemet sig til et repræsentativt »udemokrati«.

10. Forslagets udformning

Forslagsstillerne er opmærksomme på, at regler om vejledende folkeafstemninger kan udformes efter flere forskellige retningslinier. Forslagsstillerne har valgt en ordning, der omfatter to typer afstemninger:

- 1) Landsdækkende folkeafstemning, der afholdes, når 20.000 vælgere anmoder herom (forslagets punkt 1).
- 2) Regional folkeafstemning, der afholdes, når 5 pct. af de vælgere, der er optaget på valglisten i den eller de pågældende kommune(r), anmoder herom (forslagets punkt 2).

Forslagsstillerne finder, at det er væsentligt, at kriterierne for afholdelse af afstemninger er realistiske, således at det kan forventes, at reglerne i praksis vil blive benyttet i ikke uvæsentligt omfang. De foreslåede krav til antallet af vælgere, der skal anmode om afstemning, kan ses i forhold til valglovens krav til antallet af underskrifter ved anmeldelse af nye partier, nemlig 1/175 af de ved sidste folketingsvalg afgivne gyldige stemmer, altså i disse år normalt ca. 19.000 underskrifter. Set i lyset af den betydning, et nyt politisk partis deltagelse i valget kan få for den politiske beslutningsproces, hvis partiet opnår repræsentation, må kravet om 20.000 underskrifter som nødvendig betingelse for at forlange folkeafstemning anses for at være forholdsvis strengt.